

# מכתב ה'צמח צדק' על סילוק הפחד ("מורכ לב")

## ונחיצות השמחה והשפעתה למעלה

תקפ"ט

על דבר מבוקשו נידון המורכ לב כו', הגם על חנם ממש, לא מנעתי מלכתוב בזה אשר עם לבבי. **ודאי שיש לבקש מה' על שמחת הנפש**, כמאמר שמח נפש עבדך, וכן והסר ממנו יגון ואנחה כו'. **עם כל זה יש גם כן פחד שהאדם גורם לעצמו, והבחירה ורשות נתונה לו למנוע עצמו ממנו.**

וראי' ברורה בזה הוא מאשר נצטוונו בלאו שלא לערוץ ולפחד במלחמה כמ"ש אל ירך לבבכם. ומנאה הרמב"ם וסמ"ג בפ' שופטים בתרי"ג מצות. ולכאורה זה פלאי, ומה יעשה אם מכל מקום לבו הומה עליו ומפחד בראותו דמי מלחמה. וידוע שכל המצות אינן אלא בדבר שיש לאדם בחירה על זה לעשותו או למנוע מלעשות כמ"ש בשמונה פרקים להרמב"ם פ"ב.

אך הענין דיש לכל אדם ג' לבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה, והם עיקר בהנהגת האדם, ובהם הבחירה ורשות נתונה לחשוב ולדבר ולעשות כרצונו במוחו. ואף אם מפחד בלבו, יוכל לסלק המחשבה דיבור ומעשה, והעיקר שלא לחשוב ולדבר מזה כלל אלא לצד ההיפוך כנ"ל, כמ"ש בלקוטי אמרים פי"ד. ועל זה נצטוונו אל ירך כו', כלומר לא תחשובו בענין הפחד. וכן פסק הרמב"ם פ"ז [ז] מהל' מלכים וכל המבהיל עצמו ומחשב מחשבות כו' עובר בלא תעשה. ומיד שלא יחשוב בזה כלל ממילא יתבטל גם הפחד שבלב. ועכ"פ מיד יהי' הפחד כאלו הוא ישן ואינו נרגש בגוף, ובמשך ימים אחדים יתבטל לגמרי, עד שלא יפול במוחו כלל אפילו דרך מחשבה זרה, וזהו אל ירך לבבכם.

והטעם לזה **שעל ידי סילוק המחשבה יתבטל הפחד**, הוא לפי שכל המדות קיומן מהדעת, שהוא הנק' מפתחא דכליל שית, והתלבשות הדעת במדות הוא על ידי אמצעות המחשבה, ולכן על ידי סילוק המחשבה הרי זה ממילא היסח הדעת מהמדה, ואז אין המדה מתעוררת והי' כלא הי'. וגדולה מזו אמרו לענין ביאות אסורות, שארז"ל אין אונס באיש, שאפילו כשמדבקין אותו לערוה אמרו דלא שייך בזה אונס, שאלמלי לא הי' נותן דעתו עליה לא הי' מתעורר כו', אע"פ שהוא דבר מיחוש וחייב סקילה על זה (כמ"ש הרמב"ם פ"א מהא"ב). וכן משמע בגמרא, שביכולת האדם להתפחד או לא להתפחד (עי' ברכות ד"ס ע"א).

**אך עיקר היסח הדעת והמחשבה הוא על ידי שיסמור מחשבתו להלבישה בענינים אחרים, דהיינו אפילו בענינים דהאי עלמא הנצרכים**

**ומשמחים, ובתורת ה' המשמחים לב דבר יום ביום, בקביעות עתים לתורה, ובפרט עם עוד אחד** (הן בנגלה כמו באו"ח הלכות ברכות השחר וקריאת שמע ותפלה וכה"ג, ובפנימיות התורה בכתבים וכה"ג).

**וגם עוד זאת שלא לדבר בעניני דמרה שחורה ח"ו, רק אדרבה להראות בעצמו תמיד תנועות משמחות, כאלו הוא מלא שמחה בלבו, אעפ"י שאין בלבו כן בשעת מעשה, וסופו להיות כן. והטעם בזה הוא כי לפי המעשים והפעולות אשר האדם עושה נקבע אחר כך בלבבו**, וכמ"ש הרמב"ם (ספ"א מהל' דעות) וז"ל יעשה וישנה וישלש במעשיו שעשה על פי הדעת כו' ויוקבעו המדות בנפשו עכ"ל. וכ"כ באריכות בפרק ד' מן ח' פרקים אשר לו (שנדפסו בש"ס בכרך מס' שבועות), והפרק הנ"ל הוא מענין הרפואות חולי הנפש. וכ"כ בס' החינוך בפמ"ו ובמקומות רבים מספריהם. ועם היות שדבריהם אינם צריכים חיזוק וראי', אך אעפ"כ יש לזה ראי' על פי הקבלה גם כן, כמ"ש בפרדס (שער [י] שער הגוונים פ"א) עי' שם בפנים. ויש לזה סמך בזוהר גם כן.

**הכלל העולה שיסמור מחשבה דיבור ומעשה שלו שלא להרהר בעניני דאגה ומורכ לב**, אדרבה לדבר ולעשות כנ"ל, ואז יוקבעו כן המדות בנפשו. וככה יערה ה' רוח ממרום בשמחה ובטוב לבב. וכן שמעתי מאאזמו"ר ז"ל, שכך הי' הרב המגיד נ"ע אומר **על פסוק כמראה אדם עליו מלמעלה, שכפי המדה שהאדם מראה מלמטה כך מראין לו מלמעלה**. ולכן מנע אותי מלשורר ניגון שיש בו מרה שחורה בתפלת ערבית, והמתין לי עד שסיימתי את תפילתי, ואחר כך אמר לי בשם הרב המגיד ז"ל.

והנה ראוי למעל' ללמוד את עצמו מכל מרה שחורה, שיש לאדם לסלק הפחד מלבו אף במקום שיש ממה ליפחד כמ"ש, וכל שכן בנידון דמעל' שב"ה אין לו ממה ליפחד כלל וכלל, בין בבריאות הגוף ובין בממונו כו'. בשגם שחוט של חסד משוך עליו בקיץ העבר, והרי ידוע מארז"ל כל מי שמטיבין לו לא במהרה כו'. אלא שהמה רק פתוי היצר, וצריך להשליך זה כמו מחשבה זרה ורעה ממש, וכמ"ש ולא תתורו אחרי לבבכם כו', דלאו דלא תתורו אחרי לבבכם להסיח דעתו ממחשבה רעה בענין העוונות כמ"ש הרמב"ם (פ"ב מהל' ע"א דין ג), וכמו כן ממש יש להרחיק מזה.

אך אם תרצה לקיים מצות הדאגה, תן לה מקומה הראוי לה, והוא מארז"ל אין מוסרין רזי תורה אלא למי שלבו דואג בקרבו כו', וענין דאגה זו והתירוץ עליה ידוע מזאת נחמתי בעניי כי אמרתך חייתני כו'.